

Kan stof- og videnseksplosionen håndteres?

Elsebeth Rise

Elsebeth Rise blev i 1970 som cand.pæd. i tysk ansat som forskningsbibliotekar på Statens Pædagogiske Studiesamling, det senere Danmarks Pædagogiske Bibliotek. Elsebeth Rise var fagreferent inden for bl.a. områderne engelsk, fransk og tysk litteratur og sprog, fremmedsprogspædagogik, andetsprogspædagogik og tosprogethed. Fra 1980 blev INFODOK yderligere et vigtigt arbejdsområde, og hun var i perioden 1981 - 1993 redaktør af Tværsproglige Blade. Siden 1994, hvor Sprog-

forum afløste Tværsproglige Blade, og frem til slutningen af 2001 var Elsebeth Rise ansvarshavende redaktør - et hverv som hun varetog med stor begejstring, initiativrigdom og arbejdsomhed til glæde for Sprogforums redaktionsgruppe og storgruppe - og i sidste ende: læserne.

Dermed har Elsebeth Rise i flere årtier varetaget en vifte af arbejdsområder inden for sprog og fremmedsprogspædagogik, altsammen med et stort engagement. Selv om Elsebeth Rise er gået på pension, er hun fortsat tilknyttet DPB og arbejder på et projekt med NOTIFA - en database med nordiske tidsskrifter om fremmed- og andetsprogspædagogik.

REDAKTIONEN

Generelt er stof- og papirmængden eksploderet i halvfemserne. Sidste papirudgave af *Language Instruction/ Acquisition Abstracts*, dec. 1997, gennemgik 180 tidsskrifter og bragte 240 reviews under 30 emner. For overskuelighedens skyld måtte publikationen derefter foregå på internettet; stofmængderne lod sig ikke længere håndtere.

Internettet betyder, at alverdens sprogcentre, institutioner, tidsskrifter og materialer ikke er længere borte end et

klik. Nye globale samarbejdsmuligheder opstår. Adgangen til autentisk materiale og et nyt virtuelt læringsmiljø understreger betydningen af de kendte nøglebegreber behov, autonomi, at lære at lære, selvstyret læring, kommunikativ kompetence og interkulturel kompetence.

En anden tilgang er at samle stoffet i encyklopædier som udtryk for, at feltet nu er veletableret. 1990'erne er encyklopædiernes tid:

Encyklopædier på det sprogpedagogiske felt

Encyclopedia of Language and Education 1-8, ed. by David Corson et al., Dordrecht, Kluwer, 1997.

Emnemæssigt ordnet i Bd. 1: Language Policy and Political Issues in Education; Bd. 2: Literacy; Bd. 3: Oral Discourse and Education; Bd. 4: Second Language Education; Bd. 5: Bilingual Education; Bd. 6: Knowledge About Language; Bd. 7: Language Testing and Assessment; Bd. 8: Research Methods and Education.

Encyclopedia of Bilingualism and Bilingual Education, ed. by Colin Baker & Sylvia Prys Jones, Multilingual Matters, 1998.

Inspirerende håndbog over sprogspredningens kompleksitet bygget op om: Individuel tosprogethed; Sprog og samfund; Sprog i kontakt inkl. sprogkort; Tosproget undervisning.

Concise Encyclopedia of Educational Linguistics, ed. by Bernard Spolsky. Amsterdam, Elsevier, 1999.

Pædagogisk lingvistik som en sammenføring af lingvistisk viden (fonologi, grammatik, semantik, psyko- og sociolingvistik, klinisk lingvistik) med sprogindlæring og -undervisning samlet under overskrifterne: Den sociale sammenhæng; den enkelte lærer; skolen; hjælpemidlerne; modersmålsundervisningen (angloamerikansk); andet- og fremmedsprogsundervisning; testning; professionen, institutioner og personer.

Routledge Encyclopedia of Language Teaching and Learning, ed. by Michael Byram, London, Routledge, 2001.

Internationalt opslagsværk, alfabetisk ordnet efter nøgleord og med kryds-henvisninger, tematisk ordnet indholdsfortegnelse samt nøgleordsindex. Omfatter også ikke-angloamerikanske traditioner. Den kulturelle dimension inddrages. Analyser og kvikreference-opslag.

Handbook of Pragmatics, ed. by Jef Verschueren et al., Amsterdam, John Benjamins, 1995.

Omfatter manual, handbook og en årligt opdateret user's guide (løsbladssystem). State-of-the-art håndbog over pragmatik som et kognitivt, socialt og kulturelt studium af sprog og kultur, herunder sprogundervisning og interkulturalitet.

Fagets etablering og professionalisering henføres af Spolsky til arbejdet i en række forskningscentre, der fra midten af 1960'erne har bidraget til at udvikle national og international sprogpolitik og pædagogik. Spolsky lister centre i alle verdensdele; talstærkt i Australien (12) og USA (13), færre i Europa (6-7), Canada (2), Asien (2), Afrika (2).

I *Language Centres* beskriver og sammenligner David Ingram fem centre på fire kontinenter. Nogle er uafhængige, andre tæt knyttet til et universitet eller en anden institution, nogle nationale og regionale, andre internationale eller en blanding af alle dele - alle væsentlige for deres område og med forskelligt definerede mål.

Eksempler på sprogcentre af betydning for feltets professionalisering

The Center for Applied Linguistics, CAL, Washington, USA; <http://www.cal.org/> med et væld af videreførende links. Centret oprettet i 1959 har fire opgaver: at forbedre engelskundervisningen som fremmed- og andetsprog (TESOL), at fremme undervisningen af mere ualmindeligt underviste sprog, at forske i pædagogiske processer og at varetage driften af ERIC / CLL. Centret er clearinghouse for fremmedsprog i den største og mest benyttede pædagogiske Database, ERIC, *Educational Resources Information Center*. Her registreres fra internationale tidsskrifter, forsknings- og konferenceberetninger, state-of-the-art-artikler, reviews, bibliografier og undervisningsmaterialer, herunder *uncommonly taught languages*. Klikbare bibliografier; fuldtekstsøgninger fra DPB. Web-adresse: <http://www.cal.org/ericcll>

The Centre for Information on Language Teaching and Research, CILT London, UK. <http://www.CILT.org.uk> er en regeringsstøttet, formelt uafhængig institution, grundlagt 1966, fra 1992 udvidet med et netværk af regionale Comeniuscentre og med afdelinger i Skotland og Irland. Formålet er at forbedre fremmedsprogsundervisningen gennem referencebibliotek, konferencer, kurser, publikationer. Et særligt kontor tager sig af mediernes spørgsmål om behovet for fremmedsprog i UK. Aktiviteterne opsummeres online i *Facts and Figures*. Særlige områder: fagsprog, erhvervslivets behov, tidlig indlæring af fremmedsprog, højere uddannelse. CILTs hjemmeside indeholder netadresser, informerer om forskningsresultater, undervisningsforsøg, e-mail netværk, materialer; CILT deltager i det internationale netværk Lingu@Net Europa, arbejdssprog eng/ty/fr/holl/ital/sp, og det er involveret i regionale, nationale og internationale projekter.

The SEAMO Regional Language Centre, RELC, Singapore, er regionalt center for Sydøstasien, etableret og delvist finansieret af SEAMO, The Southeast Asian Ministers of Education. <http://www.relc.org.sg/> Det er center for anvendt lingvistik; der fokuseres på sprogundervisning og -indlæring med særligt henblik på programmer til videreuddannelse af lærere og specialister i Sydøstasien, som så arbejder videre som multipliers i egen region (se: <http://www.seamo.org/Centers/RELC.htm>).

The Modern Language Center MLC, Toronto, Canada; webadresse <http://www.oise.utoronto.ca/MLU/> hører under Ontario Institute for the Studies of Education som en del af universitetet i Toronto. Centret forestår pionerforsknig i andetsproglæring og tosproget undervisning med fokus på udvikling af læseplaner, undervisning, uddannelses- og sprogpolitik på andet-, fremmed- og minoritetsprog; især med hensyn til engelsk og fransk i Canada.

The European Centre for Modern Languages (ECML), Graz, Østrig, grundlagt 1995 under Europarådets auspicer med henblik på at føre Europarådets sprogpolitik ud i livet; det er fra 1998 permanent og støttes af de fleste europæiske lande. Centeret er internationalt med en paneuropæisk rolle og særligt forpligtet over for behov i Central- og Østeuropa. (<http://culture.coe.fr/ecml> eller <http://www.ecml.at>) Det skal tjene som platform og mødested for sprogpolitikere og læreruddannere til fremme af flersprogethed og europæisk forståelse i et flerkulturelt Europa. Der tilbydes undervisningsprogrammer, seminarer, konferencer, workshops.

*The National Centre for English Language Teaching and Research (NCELTR) (<http://www.nceltr.mq.edu.au/home.htm>). Centret ved Macquarie University i Sydney er specialiseret på engelsk som andetsprog for voksne og støtter Australiens indvandringsprogram *Adult Migrant Education Program* (AMEP), et netværk med omkring 300 centre. Centeret er en del af universitetets afdeling for lingvistik.*

Andre adresser: se f.eks. <http://www.dpb.dpu.dk/infodok/links.html>

Tendenser i EU's Sprogpolitik

EU anbefaler med *White Paper* fra 1995 sprogfærdighed på tre sprog (se: <http://europa.eu.int/comm/education/Socrates/adult/report.pdf>). EURYDICE (<http://www.eurydice.org>) har for Kommissio-

nen op til sprogåret udsendt en stor komparativ analyse over sprogundervisningen *Foreign Language Teaching in Schools in Europe*, der også fokuserer på minoritetsbefolkningernes ret til modersmålsundervisning. Der redegøres i øvrigt for de enkelte handlingsprogrammer

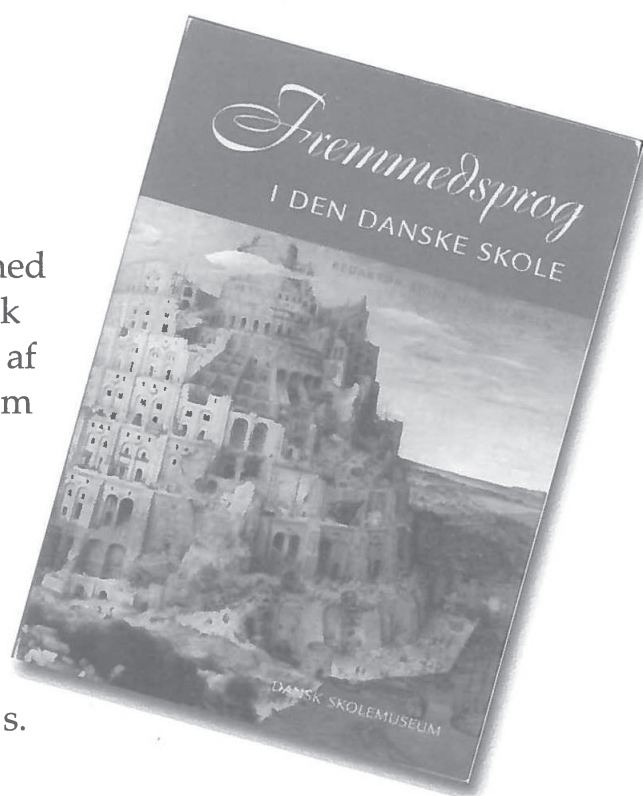
i fællesskabet og forskellige andre sprogfremmende tiltag, herunder læsning af fag på fremmedsprog.

Finske, tyske, hollandske og engelske organisationer er gået sammen om en transnational ekspertbase til fremme af udviklingen af indhold og sproginTEGRERET læring i Europa (<http://www.euroclit.net/english/clil.htm>). Den europæiske belønning for fremmedsprog, *European Award for Languages*, (http://europa.eu.int/comm/education/languages/actions/language_label.html) støttes af kommissionen og praktiseres gennem de enkelte landes undervisningsministerier.

Sammenfattende kan det siges, at det internationale samarbejde i perioden er vokset og intensiveret på alle niveauer. Vægten er forskudt over mod indhold, flerkulturalitet, brug af moderne teknologi, kvalitetsudvikling og især, at det er eleven, der lærer (ansvar for egen læring, indlæringsstrategier, kognitive og affektive elevforudsætninger, motivation mv.). Kravene til en sprogpolitik, der tilgodeser de manges muligheder og forpligtelser i det multikulturelle samfund, er forstærket.

© Forfatteren og Dansk Skolemuseum

Ovenstående artikel er med venlig tilladelse fra Dansk Skolemuseum et uddrag af Elsebeth Rises bidrag „Om sprogpedagogik 1970 - 2001“, s. 130-34. i bogen: **Fremmedsprog i den danske skole**. Redaktør: Signe Holm-Larsen. København; Dansk Skolemuseum, 2002. 251 s.

→ Se mere om centre, virtuelle ressourcer og digitale tidsskrifter på INFODOK's hjemmeside www.dpb.dpu.dk/infodok/links og præsentation af hjemmesiden s. 31 f. i dette nummer af Sprogforum.